

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

9.705
lægtsgården
303, 366

31211 Frederiksberg Bibliotek

de	2
de	3
de	4
de	5
de	6
Holmbogård	side 7
Nyt fra kredsene	side 10
Overtro	side 11
Museumsgården på Møn	side 15
Nationaliteten	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

Oktober-November 2003

Nr. 366 - 59. årgang

Frederiksberg Bibliotek
Hovedbibliotekets Læsesal

*Holmbogård på Sundeved har været i slægten siden 1751.
Læs om gården på side 7 - 10.*

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
Postgiro nr. 8 08 31 42.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomskonsulenter:

Anders Frederiksen,
Onsildgade 3 A, 9500 Hobro,
tlf. 98 52 25 62, fax 98 52 25 64

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 58 56 74 41, fax 58 56 74 45

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax 64 85 11 74
E-mail: carlmartin@kaaregaard.dk

Næstformand:

A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe, tlf./fax 98 35 16 03
E-mail: acnibe@familie.tele.dk
(Formand: Bladudvalget
og Himmerlandskredsen)

Karen Jacobsen

»Østerbygård«
Melbyvej 2
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskredsen)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Signe Jensen,

Gadekærvej 5, Freerslev,
3400 Hillerød
tlf. 48 26 51 10
(Formand: Nordsjællandskredsen)

Mogens Frigaard,

»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholm-kredsen)

Vagn Juel Jørgensen,

»Grønlandsgården«,
Øllelosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalmose
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskredsen)

Marie Hansen,

Månebakken 3, Dalby
46490 Haslev,
tlf. 56 71 37 92,
(Formand: Sjælland Syd)

Mogens Høge Hansen

»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev
4863 Eskilstrup
tlf. 54 45 46 25

Jens Peter Skov Jensen,

»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
E-mail: inge.skafte@edb.dk
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Elise Jensen,

»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkredsen)

Chr. A. Krog

Majbøllevej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Grethe Plagborg,

Lindevej 4, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Else Christa Bollerup Nielsen,

Skrumsager Hovedgaard
Skrumsagervej 1, Sønder Bork,
6893 Hemmet, tlf. 75 28 00 12

Agnethe Stampe

»Ny Vastrup«,
Hovervej 105, Høver,
6971 Spjald
tlf. 97 34 80 22
(Formand: Ringkøbing Amt)

Knud Høstgaard Møller,

Lærkevej 34
Balling, 7860 Spøttrup
tlf. 97 56 40 71

Henry Slemming,

Lærkevej 34, Balling
7860 Spøttrup
tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalg)

Niels Christian Jørgensen

Årupvej 29,
8722 Hedensted
Tlf.: 75 89 27 11
(Formand: Vejle Amt)

Jens Skytte,

»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Niels Thyboe

Kirkemosegård
Hastrupvej 3, 8981 Spentrup
tlf. 86 47 70 29
(Formand: Århus Amt)

Frants Wetche

»Hvanstrup«
Hornumvej 105
9640 Farsø, tlf. 98 66 30 01

Poul Frederiksen

»Snæverholt«
Dybvadvej 81, Høllum
9740 Jerslev
tlf. 98 83 40 28
(Formand: Vendsysselkredsen)

Formanden skriver:

Det høje og klare sensommervejr fortsætter endnu, her hvor vi nærmer os midten af oktober, og det er en ren fornøjelse, at færdes i landskabet, og se hvordan kornet kommer op, og snart er markerne grønne igen. Der høstes sukkerroer på fuld knald, og som meldingerne lyder, er der et godt udbytte, men en god sukkerprocent, så alt tegner til, at den sidste af årets store afgrøder igen lander godt.

Der er megen usikkerhed om fremtiden for vor sukkerproduktion i Danmark, og jeg skal ikke spå om fremtiden, men jeg fornemmer meget klart, at fremtidens sukkerproduktion i Danmark, bliver udsat for en hel anden økonomisk udvikling end den vi har kendt hidtil. Det betyder givetvis færre roedyrkere, med en deraf følgende rationalisering, og følgelig lavere omkostninger pr. produceret enhed. Om det er godt eller skidt, skal jeg overlade til andre at vurdere.

Det fortælles i pressen i disse dage, at antallet af landbrug er halveret i de sidste 10 år.

Det er ikke en udvikling der skaber glæde, for det der sker i disse år er, at det er de gårde, der er for store til et fritidslandbrug der bliver opkøbt, og dermed er vi på vej til fortsat affolkning i det åbne land.

Det er lidt trist, men en udvikling der næppe er til at stoppe, når der fortsat stilles øgede krav til jordareal, der hvor der er en animalsk produktion.

I den fynske region, som jeg kender bedst, tales der meget om svinefarme med deraf følgende problemer.

Dog er det vel en kendsgerning, at der næppe produceres flere dyreenheder nu, end det antal der var i regionen for 50 år siden. Forskellen er blot den, at produktionen sker på ganske få ejendomme, og ikke som førhen, hvor hver enkelt ejendom havde 20 køer og 20 søer samt nogle heste og høns.

Jeg påstår ikke, at de store besætninger er problemfrie, og enhver kan se den øgede risiko, hvis der sker uheld.

Lad os få de kommende produktionsanlæg plaseret fjernt fra beboelser, og lad os så håbe, at man finder tekniske løsninger, der kan begrænse eller fjerne ventilationslugten fra de bestående ejendomme.

Lad os se en fremadrettet indsats, der kan gøre livet lettere for landmændene, og ikke mindst for deres naboer.

På vort efterårs møde i hovedbestyrelsen, blev det nævnt af et medlem, at der var usikkerhed om, hvem der kan være medlem af Slægtsgaardsforeningen.

Fortsættes side 3

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:

Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Helge Sørensen,
Enghavevej 6, Årslev
9800 Randers
tlf. 86 49 13 40

Ulrich Alster Klug, Krogbjergvej 94,
2720 Vanløse, tlf. 38 76 11 76
og 24 63 97 81 (med telefonsvarer)
Træffes bedst mandag-fredag
kl. 7.30 - 8.00.
E-mail: dannebrog@post.tele.dk

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 367 udkommer omkring den 20. december 2003. Stof til dette nummer skal være hos redaktøren inden den 20. november 2003.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

*Tryk: Korsør Bogtrykkeri
4220 Korsør, tlf./fax 58 37 79 43*

Lad mig understrege, at alle der har lyst - kan være medlem, uanset om man har en slægtsgård, eller har tilknytning til en slægtsgård.

Det er afgørende, at nye medlemmer har lyst til at være med i foreningen, og har forståelse for de ting, som vi arbejder med. Af vore vedtægter fremgår kun et krav, og det er, at for at blive medlem af hovedbestyrelsen, skal man være 3. generation på en slægtsgård.

Så indmeld med god samvittighed venner og familie, hvis de er interesseret!

Hermed en sensommerlig hilsen fra Kaaregaard.

Kate og Carl Martin Christensen

Nyt fra hovedbestyrelsen

Slægtsgårdsforeningens hovedbestyrelsesmøde den 7. oktober 2003 blev afholdt hos Dansk Landbrugsmuseum på Gammel Estrup.

Formanden indledte med at sige tak til Bornholm for et godt årsmøde. Det var meget fint tilrettelagt, og det var en stor oplevelse at gæste øen.

Vedrørende Jens og Anna Jensens Fond, er der uddelt 15 legatportioner til unge mennesker, der opfylder betingelserne for at modtage legatet. 5000 kr. til dem, der er udenlands i mindst 6 måneder, og 10.000 kr. til dem, der er udenlands i mere end 8 måneder. Det er ikke nemt at få en god forrentning af fondens midler for tiden. Derfor har man valgt at trække på fondens midler til uddelingen.

Angående malkepigeprojektet har vi set på stenfigurer hos Sallingbonden og træskulpturer hos Jørgen Schmidt i Sønderjylland. Der er indtil nu enighed om at vi skal have en stenfigur.

Inden vi får en sådan løber udgifterne nemt op i 200.000 kr., så vi skal søge sponsorstøtte for 150.000 kr. Foreløbig har Arla sagt nej til at gå med.

Vi vil prøve at skrive til flere sponsorer. Hvis nogen kender gode sponsorer bedes adressen tilsendt Inger, som sørger for at sende breve m.m. i samarbejde med Carl Martin.

Anders Frederiksen ønsker at ophøre med at være konsulent for foreningen senest til oktober 2004. Han er nu 71 år, men rask. Det er svært at holde viden a'jour når man ikke længere arbejder indenfor faget. Teknologien udvikler sig for hurtigt i en verden i forandring.

Frederiksen opfordrer foreningen til at finde en eller flere konsulenter at samarbejde med, for det er godt at kunne trække på deres erfaringer.

Formanden takkede Anders Frederiksen for hans virke i Slægtsgårdsforeningen igennem en årrække.

Foreningens sekretær og kasserer

Inger M. Hansen foreslog, at vi køber hjemmesidenavn til Slægtsgårdsforeningen når æ, ø og å bliver brugbart på internettet. fremover vil det blive muligt at sende e-mail til formanden for en af kredsene ved at bruge: kredsenavn@slaegtsgaardsforeningen. Sekretæren ordner det fornødne og fungerer som opsamling, hvis e-mails sendes med forkert kredsnavn.

Rent praktisk sender man en mail til sekretæren, når man har fået internetadgang og er indstillet på at åben sin post dagligt.

Regnskabet indeholder ikke store afvigelser. Der kan dog komme store portostigninger til næste år, hvis regeringens finanslovsforslag vedrørende bladporto bliver gennemført. Vi må tage til efterretning hvad der sker og evt. forhøje kontingentet, hvis det bliver nødvendigt.

Medlemsstatistikken viser en afgang på 45 medlemmer og en tilgang på 41. Desuden er der skrevet til 91, som vi håber bliver medlemmer, når de får tilsendt et girokort i begyndelsen af januar.

Det er stadig svært at skaffe nye medlemmer, men prøv at være opmærksom, hver gang I læser om slægtsgårde i aviser og blade. - Send udklip m.m. til Inger, som sørger for henvendelserne.

Under meddelelser fra bladudvalget kunne udvalgsformanden oplyse, at udgivelsen af bladet forløber planmæssigt.

Der blev redegjort for indholdet i det næste blad.

Fra arkivudvalget kunne det oplyses, at der har været mange besøgende på arkivet det sidste halve år, og der kommer stadig megen post, fortrinsvis via internettet.

Arkivets 10 års jubilæum på Gl. Estrup blev fejret med en lille reception, hvor bl.a. en stor del af museernes ansatte var til stede.

Sægtsgårdsudstillingen har været opstillet på Bornholm i sommer. (Udstillingen kan i øvrigt nu ses på foreningens hjemmeside.)

Arkivet har modtaget mange ting fra Vagn Mathiasen enke, Tove, og fra Salomon Frifelts bo, som Peder Møller Frifelt har givet os. Materialet er nu ved at blive gennemgået og katalogiseret.

Arkivet modtager stadig gerne bøger om dansk landbrug. Hvis der indkommer dubletter bytter man med museets bibliotek.

Rejseudvalget kunne oplyse, at vi havde en rigtig god tur til Norge i sommer.

Vi vil prøve at lave en tur igen til næste sommer.

Efter de mange meddelelser og efterretningssager nåede hovedbestyrelsen til konstitueringen. Det blev overvejende genvalg.

Carl Martin Christensen genvalgte til formand og A. C. Winther Hansen til næstformand.

Forretningsudvalget består af landsformanden og næstformanden samt Karen Jacobsen, der afløste Oluf Føns Knudsen.

Arkivudvalg: Henry Slemming, formand, Karen Jacobsen, Jens Skytte og Knud Høstgaard Møller.

Bladudvalg : A.C.Winther Hansen, formand, Elise Jensen og Elsa Christa Nielsen. Endvidere deltager Carl Martin Christensen, arkivleder Ejgil Overby, sekretær Inge M. Hansen og redaktør Ole G. Nielsen.

Medlemshverveudvalget: Marie Hansen, Jens Peder Skov Jensen, Grethe Plagborg og Inger M. Hansen

Om årsmødet 2004 på Fyn

kunne Karen Jacobsen oplyse. Lørdag formiddag skal vi på Vedstaarup teglværk. Årsmøde og aftenfest afholdes på Dalum Landbrugsskole. Søndagen begynder i Odense Domkirke. hvorefter vi besøger fødevareminister Mariann Fischer Boel på Østergård. Udflugtsdagen slutter på Bornholm gods.

Ligesom i 2003 vil tilmeldelsesblanketten blive bragt i Slægtsgården i februar måned.

Årsmødet 2005 er lagt i Himmerland med base på Rønbjerg feriecenter.

Fremtidsplanderne er: 2006 Vejle, 2007 Vestsjælland og 2008 Ringkøbing amt.

Hovedbestyrelsen sluttede med gensidig orientering fra de enkelte kredse.

Vanen tro blev der udvekslet gode og dårlige erfaringer ved de mange møder og udflugter, der har været i årets løb.

Inger M. Hansen

Slægtgårdsrejsen til Norge

53 medlemmer af Dansk Slægtgårdsforening havde i dagene 13. - 19. september en uforglemmelig tur til Norge.

Efter opsamling på Sjælland sejlede vi fra Helsingør til Helsingborg og fortsatte op gennem Sverige. Bl. a. så vi ruinen af den i middelalderen så betydelige fæstning i Bohus, og længere mod nord fik vi lejlighed til at betragte nogle store og interessante helleristninger fra bronzealderen, dvs. omkring 3.000 år gamle. Før vi skulle passere grænsen til Norge valgte de fleste, at stå af bussen og gå over Svinesundbroen. Vel ankommet til Norge kørte vi til vores hotel i Sarpsborg.

Efter middagen fortalte konsulent Lars Christensen, Norges Landbohøjskole i Ås om norsk landbrug. Han fortalte bl.a.:

Til en traditionel norsk ejendom er et stort skovareal, og det er der ingen indtægt af.

I Norge får producenten 20 kr. for 1 kg. slagtesvin, men det burde være 24 kr. hvis prisen skulle tilpasses prisen for foderet.

WTO vil have Norges med i verdensmarkedet. Men der bor kun 4,5 mio mennesker i Norge, det er kun et hjørne af en storby, så det er ikke noget verdenshandlen skal interessere sig for.

Norsk landbrug har vanskelige ved at udvikle sig, for man kan ikke lægge de dyrkbare pletter sammen, da der er nogen afstrand mellem de enkelte marker, men Odelsret og bopælspligt gør også sammenlægningen umulig.

Arvinger kan bruge mindre landbrug til fritidsbrug, men man kan ikke købe et brug til fritidshus.

Den næste generation i norsk landbrug har etableret sig i byerne og de vælger sæteren fra.

Landbrugsskolerne er blevet ungdomsskoler. Odelsretten sikrer sønnen familiebruget, når han er 40 - 50 år gammel,

og hvilken glæde har han så af et landbrugsskoleophold som 17-årig!

De fleste norske landmænd har et arbejde ved siden af, og for ikke at betale skat, har de købt maskiner etc.

I Norge regner man jorden i mål, og der skal 10 mål til en ha. I Norge betales der lige så meget i landbrugsstøtte pr. mål, som der betales pr. ha i Danmark, og det stiller landmændene i en helt anden situation. I Danmark producerer vi til verdensmarkedet, mens nordmændene producerer til hjemmemarkedet. Politisk ønsker man selvforsyning og opretholdelse af bosætningen ude i de tyndt befolkede områder. I Norge er man selvforsynende med alt undtagen mel og sukker.

Norsk landbrug får 85 % af sin mælk fra køer og resten fra geder.

Efter konsulent Lars Christensens meget informative og muntre foredrag takkede landsformanden, og vi var vel informeret til at iagttage det norske landbrug.

Undervejs så vi bl. a. byg, havre, kartofler, bønner og majs samt mange frugtplantager.

Næste dag kørte vi gennem Oslo til Kongsberg, kong Christian den Fjerdes by, der blev anlagt i forbindelse med sølvminen. Vi så sølvminemuseet og besøgte sølvminen. Vi kørte med et lille tog fra mindedriftens tid, og efter larmen at dømmе, var hjulene nok ottekantede.

Sølvminen er lukket, da det er for kostbart at udvinde sølvet.

Efter sølvminen kørte vi gennem det storslåede landskab og kom forbi vandkraftværkerne ved Rjukan for at slutte dagen på et højfjeldshotel i Morgedal.

Næste dag gik det vestud, og vi så Rørdal stavkirke udefra, for i Norge forventer man ikke turister så sent på året, så meget er lukket. Landet er gået i dvale indtil skisæsonen begynder. Efter turen over den storslåede Hardangervidda holdt vi frokostpause i Odda. Så kom vi forbi den imponerende vandfald - Låtefoss og nåede til Øystese.

Dagen efter kom vi til Bergen, Norges næststørste by, hvor man siger det altid regner. Men solen skinnede, og vi havde en flot dag i byen, dels under Børge Geert Olsens ledelse, dels på egen hånd og i tre timer om eftermiddagen var vi i under kommando af en særdeles kyndig lokal guide.

Bergen er en meget gammel by, som efter epidemier i 1300-tallet blev hjemsted for Hansebyerne, der oprettede et kontor i byen. Hansestæderne havde kontorer i Bergen, London, Brügge og Novgorod. Dette understreger byens betydning i middelalderen. Det tyske område - Bryggen - er bevaret og her var meget at se på, ligesom Bergenhustæstningen med Håkonhallen og Rosenkrantzårnet var en oplevelse. Byen har et ældre kvarter, hvor der også var meget at se på og endelig fisketurvet. Vi overnattede i Ber-

Hele selskabet foran stavkirken i Borgund.

Konsulent Lars Christensen, Norges Landbohøjskole i samtale med landsformanden.

gen og havde næste formiddag til fri disposition, og da regnede det, som det skal i den by.

På turen tilbage kom vi gennem den 24 km lange tunnel ved Lærdal og fik set stavkirken i Borgund. Dette berømte turistmål var forberedt på vores ankomst, og den lokale opsynsmand viste rund.

Vi overnattede på et hyggeligt hotel i Hemsedalen.

Turens næstsidste dag var først og fremmest transitkørsel, men der blev et ophold i Oslo, hvor vi først så Vigelandsparken, og derefter havde et par timer til fri rådighed. Bla-

dets udsendte hørte pludselig liftig musik fra pladsen foran kongeslottet, og ilede dertil. Foran slottet stod "Hans Majestæts Kongens Garde" opstillet. Ud på balkonen kom kongen, dronningen og kronprinsen. Anledningen var at vagtholdet havde sidste tjeneste, og derfor gav de en afskedsopvisning, som var helt unik. Der blev ikke megen tid til at se byen, men den bliver der, men der vil næppe være tattoo næste gang.

Dagen fortsatte med retning af Larkollen ved Oslofjorden, hvor vi boede på et herligt gammelt hotel, hvor det bedste var udsigten, for netop maden denne sidste aften var vi ikke imponeret af. Det havde der ellers været alle de andre aftener.

Dagen efter gik det hjemad, men da var vi også mætte af indtryk fra Norge og kunne i bussen nyde de mange efterårsfarver, som satte deres præg på naturen.

Turen sluttede med at landsformanden takkede Børge Geert Olsen og Ole Bruun for en god og vel tilrettelagt tur.

Da vi kom til turens udgangspunkt ved Slagelse, havde vi tilbagelagt 2665 km under chauffør Ole Bruuns sikre kørsel. De udvalgte tunneltællere kunne berette at vi havde passeret 143 tunler.

OGN

Jeg en gård mig bygge vil - der skal være have til

Under denne poetiske titel åbner sig en beretning om gård- og husmandsbyggeriet samt deres haver gennem hele 1900-tallet.

Bogen er skrevet af to museumsinspektører, der lægger hovedvægten på bygmestrenes og havearkitekternes fortjener, og der er en slet skjult kritik i landbrugets mangel på anvendelse af arkitekter, selvom man også er klar over, at arkitekterne ikke forstod udviklingen indenfor landbruget.

Bogen har et særdeles interessant afsnit om gårdene i landskabet i Danmark fra 1800 til 2000.

Derefter omtales gårdbyggeriet i tre egne: Viborgeggen, Vestfyn og Als.

Til slut er et kapitel om synspunkter på gårdenes landskab, hvor der trækkes nogle interessante linier.

Hedehusgården ved Kjellerup -foto o. 1950 - er et af eksemplerne på de gårde, hvis bygningsmæssige ændringer bliver gennemgået. Gårdens historie kan føres tilbage til 1688 og slægten i lige linie tilbage til 1796.

De to forfattere, der åbentbart er bondestanden fremmed, betragter de danske landmænd som en grå, homogen masse. Man er overhovedet ikke opmærksom på, at nogle gårde har fået et helt anderledes stuehus, fordi det var en slagtermester eller købmand fra den nærliggende købstad, som under Første Verdenskrig sikrede sine penge i fast ejendom. Slagteren valgte at bygge en villa til afløsning af det gamle stuehus, for at få konen med ud på landet.

Forfatterne omtaler ikke den omfattende byggeproces efter 1945, hvor staten til gavn for beskæftigelsen, gav tilskud til nybyggeri på det gamle fundament eller til undermuring af de gamle længer. Hvilket var med til at fastholde gårdformen.

Bogen myldrer med stednavne og personnavne, men det vækker undren, når folkkemindesamleren Thorkild Gravlund tillægges Agersø, når det var Reersø.

Værket om gårdenes udvikling og havernes afvikling i 1900-tallet har en række eksempler på gårde i de tre udvalgte egne, og blandt dem er der flere slægtsgårde.

Der kommer også mange interessante oplysninger frem, bl. a. fortæller en datter fra en af de nævnte gårde på Vestfyn, at i hendes barndom hejstes flaget ikke Grundlovsdag. Hendes far var Højremænd, og Grundlovsdagen var kun noget højskole- og Venstremænd flagede for. (S. 290).

Bogen beskriver også husmandsbrugene, herunder statshusmandsbrugene. Interessant er bemærkningen i side 363 om arkitektcencur af statshusmandsbrugenes bygninger.

Bogen er værd at læse, selv om man kender det der beskri-

ves, for der trækkes nyttige linier i udviklingen, og bogen peger da også fremad. I afsnittet "Gården og landsbyen" står: "I over 1000 år har Danmark ligget midt i et område i Nord-europa, der var karakteriseret ved landsbyer, dvs. bebyggelser med landbrug som eksistensgrundlag, beboet og bygget af bønder. De danske landsbyer fik i løbet af 1700-tallet en stigende andel af husmænd og inderster, i løbet af 1800-tallet håndværkere og handlende, og fra 1960'erne og frem en stigende andel af tilflyttere fra bymiljø og folk med byerhverv - dels i de gamle landsbyhuse, dels i nye udstykninger. Også på grund af udflytningerne siden slutningen af 1700-tallet er landbrugerne med tiden kommet i mindretal i landsbyerne, og i dag ser det ud til at skilsmissemellem landbrug og landsby står for døren.

....
Problemet med landbrug i landsbyerne har to sider. På den ene side en ændret holdning hos ikke-landbrugere, hvis holdning til hverdagslivets små gener her - som på så mange områder - er ved at nærme sig det hysteriske. ... På den anden side overskrider vore dages landbrug i driftform og størrelse nogle grænser for, hvad der hidtil har været følt naturligt for en landsby - og for, hvad der ville blive accepteret, hvis der var tale om andre former for produktion.

...
Fuldtidslandbruget i landsbyerne synger på sidste vers, i hvert fald hvis stordriften fortsat er nødvendig. Derimod har

det mere "hensynsfulde" deltids- eller fritidslandbrug en chance, hvis begge parter viser god vilje."

Slutbemærkning på denne omtale af bogen skal være dette opmundrende citat fra side 157:

"Man skal huske på, at landbrugsbygninger godt i sig selv kan være smukke i landskabet." *OGN*

Peter Dragsbo og Helle Ravn

Jeg en gård mig bygge vil - der skal være have til
Landbohistorisk Selskab 2001.

488 sider.

Møllers gård i Himmarn på Als - Foto 2000 - er et andet eksempel i bogen. Denne gård er i 5. generation.

Nye medlemmer

Gårdejere Bente og
Karl Martin Brarup
"Kastkjærgård"
Kastkjærvej 30
Lunde
6823 Nørre Nebel

Lillian Hjort-Westh
Fællesvej 6
Åker
3720 Åkirkeby

Gårdejere Jytte
og Kell Kure
"Bækkegård"
Ibskervej 36
Ibsker
3740 Svaneke

Gårdejere Kirsten
og Poul Tholstrup
"Skindermøregård"
Årsbakkevej 28 - Årsballe

3700 Rønne

Gårdejere Jeanne
og Henrik Cordua
"Klinthøj"
Bossevejen 5
Vestermarie
3720 Åkirkeby

Vibeke og
Preben Andreassen
Åløsevej 15
Østerlats
3760 Gudhjem

Gårdejere Charlotte og
Thor Gunnar Koefoed
"Knarregård"
Ibskervej 25
Ibsker
3730 Neksø

Gårdejere Birgitte
og Ejnar Christensen
Præstevejen 18
Faster
6900 Skjern

Gårdejere Mette og
Michael Andersen
"Asbjerggård"
Falkensteensvej 7 A
Gerlev
4200 Slagelse

Gårdejere Marianne og
Asger Woetmann Pedersen
"Tøpkildgård"
Terslev Skolevej 40
4690 Haslev

Gårdejere Anne Grethe og
Thorvald Mortensen

"Bakkegården"
Følvgvej 7
7870 Roslev

Gårdejere Ulla Margrethe
Hansen
og Henrik Råskov Madsen
"Råskovgård"
Lammefjordsvej 2
4534 Hørve

Gårdejer Jens Ole Smed
"Bakkegården"
Hougårdsvej 1
Rørbæk
9500 Hobro

Karen og Peter Winther
Abterp 40
6261 Bredebro

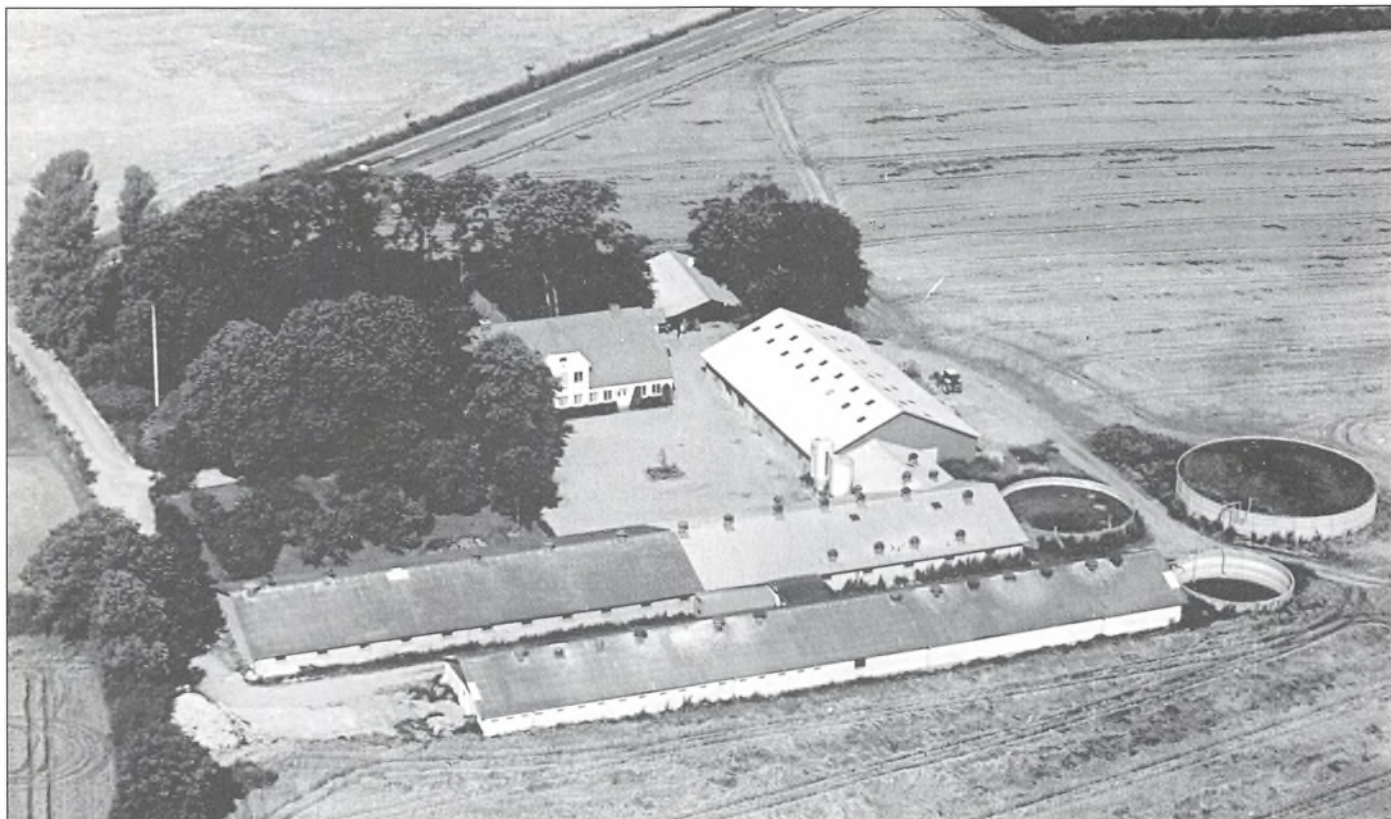
Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til: Carl Martin Christensen, Kaaregaard,
Badstrupvej 39, 5485 Skamby.

Holmbogård

Holmbogård efter branden i 1988.

Holmbogård på Sundeved i Sønderjylland har været i slægten siden 1751, og den nuværende ejer er ottende generation. Holmbogård ligger nord for Ullerup by omtrent 670 m nord-nordøst for kirken. Det kunne af den ret enlige beliggenhed synes, som om gården måtte være en udflyttergård, men alt tyder på at Holmbogård og dens to nabogårde har ligget på deres nuværende steder siden middelalderens dage.

Navnet Holmbogård er dannet i ny tid, men der er god hjemmel for dette navn, idet gården beboere i fordums tid bar slægtsnavnet Holmboe. Denne slægt ejede gården indtil 1750.

I gammel tid var Holmbogård en fæstegård, der som mange andre gårde i sognet, hørte under hertugen på Lyksborg. Det meste af det jordegods, som Lyksborgerne ejede på Sundeved, har i den katolske tid tilhørt Ryd Kloster i Angel, så i middelalderen har Holmbogård også hørte under dette kloster.

Efter reformationen blev klosterets gods lagt under kronen, og i 1584 fik kong Frederik den Andens lillebroder, hertug Hans den Yngre, det tidligere Ryd Klosters jordegods, og på klosterets tomt byggede han Lyksborg Slot.

Fra hertug Hans den Yngre nedstammer den såkaldte Lyksborgske hertugslægt. Hertugnavnet var kun en titel. Lyksborgerne var nærmest kun store godsejere.

Hertugslægten på Lyksborg uddøde i 1779, og fra det år blev Holmbogårds kronens fæster, indtil gården i 1847 blev selveje.

Gården kaldes i gamle dokumenter for et "helbol", hvilket vil sige, at den i modsætning til byens fleste gårde har beholdt sin oprindelige størrelse fra middelalderen til udskiftningstiden.

Gården har før udskiftningen, der i sognet gennemførtes mellem 1768 og 1770, haft sine jordlodder liggende spredt mellem de øvrige gårdes.

Ifølge en jordebog fra 1783 har gården dengang haft et tiliggende på omtrent 55 tdr. land. Siden er meget jord tilkøbt både fra andre Ullerupgårde og fra Blansgård, der blev udstykket i 1796.

Bygningerne i ældre tid

Om gårdens bygninger i ældre tid vides kun lidt. De har sandsynligvis ligget på samme sted gennem århundreder. Det nuværende indhus har Mathias Petersen ladet bygge i 1838. Det er et velbygget og smukt hus med gavle i syd og nord. Det ældre stuehus har uden tvivl ligget i retningen øst-vest, som det altid var skik i gamle dage.

På gården findes endnu en gammel kvitteringsbog for indbetalte brandforsikringspenge, som er påbegyndte i 1780. I dette år havde gården følgende bygninger:

- a - stuehus
- b - lade og stald,
- c - loftlade og porthus
- d - lade og vognport
- e - bagehus.

Om Holmbogårds udseende omkring 1820 fortæller højskoleforstander Peter Andersen:

"Ved Christian Hansens gård var der en stor og meget god frugthave, som tildels var plantet i hans faders tid. Endvidere var der ingen gårde i hele byen, der var omgivet af så mange træer som denne. Gården kunne ikke ses fra nogen af siderne, og enkelte mente, at der var så tæt dernede, at ikke engang røgen kunne komme ud af skorstenen. Det kunne også nok være nødt, at der var læ, thi gården var meget gammel. Da det i sin tid gik tilbage for Christian Hansen, solgte han alle de gamle ege ved gården."

Gården fæstere og ejere

1694 Christian Holmboe.

1730 sønnen Philip Holmboe (død 1750).

1751 Hans Petersen (1724-1813), der giftede sig med enken.

1790 sønnen Christian Hansen Petersen (1764-1838).

1825 sønnen Mathias Petersen (1800-1868). Selvejer 1847

1866 svigersønnen Andreas Clausen (1828-1905).

1893 sønnen Hans Christian Clausen (1867-1940).

1937 sønnen Nis Clausen (1900-1972).

1962 sønnen Hans Christian Clausen (1929).

1997 sønnen Bent Clausen (1962).

Slægten

I 1751 giftede Hans Petersen sig med enken efter Philip Holmboe, Cathrine Andreasdatter, og dermed kom den nuværende slægt ind på gården.

I Cathrine og Philip Holmboes ægteskab var født en datter, men hun døde som lille, og derfor arvede enken hele gården. Hans Petersen, der var født i Ullerup i 1724 havde tjent på gården i seks år, da han giftede sig med enken.

Fra Hans Petersens hånd findes nogle optegnelser, hvori han har skrevet om de vigtigste tildragelser indenfor familien, men også om andre foreteelser, såsom strenge vintre, kornpriser, hjemmeråd for kvægsyge m. m. Optegnelserne vidner om Hans Petersens gudsfrygt og skrivefærdighed. Et vidnesbyrd om den anseelse han nød, er det, at han valgtes til både sandemand og til Ottemand.

(Sandemændene virkede som nævninge, vurderingsmænd og voldgiftsmænd indenfor deres herred.

Ottemændene indkasserede og forvaltede fattigskatten og traf beslutninger m. h. t. istandsættelser af kirke, præstegård og skoler.)

I sine optegnelser fortæller han, at han fik sin skolegang i Snogbæk hos Johan Skolemester. Hvorfor han har gået i skole udenogs, oplyser han intet om. Der fandtes forlængst en skole i Ullerup på den tid, muligvis har han gået her først.

Indtil sit attende år var han så svagelig, at hans forældre to gange havde hans ligklæder rede, men i sin ungdom vandt han helse og kræfter, så han nåede en alder på nærved 90.

I februar 1751 ægtede han enken Cathrine Philips, og blev derved ejer af gården. Han var 27 år og hun 40.

Ægteskabet varede i 16 uger, for i juni døde Cathrine.

Året efter - i juni 1752 - giftede Hans Petersen sig med Cathrine Hansdatter fra Ullerup. Hun var 25 år gammel, og i marts 1753 fødtes dem en datter, men fødselen kostede moderen livet. Den lille pige fik i dåben moderens navn.

Året efter - i juli 1754 - indgik Hans Petersen i sit tredje ægteskab. Bruden var den 21 årige Anne Dorthe Chrestensdatter fra Stenderup.

I sit tredje ægteskab levede Hans Petersen et lykkeligt samliv i 40 år. I 1790 gik de på aftægt, og i 1794 døde Anne Dorthe. Hans Petersen døde først 11. oktober 1813. I kirkebogen fik han følgende eftermæle:

"Denne fornuftige, fromme, ærværdige olding hensov af alders svaghed i sit 90. leveår. Hans minde vil leve blandt hans talrige efterslægt på 5 børn, 24 børnebørn og 10 børnebørns børn, ja hos alle, der kendte ham i velsignelse."

Reelt havde Hans Petersen syv børn en datter i andet ægteskab og seks i tredje, men to børn i tredje ægteskab døde tidligt.

Det næstesidste barn i tredje ægteskab hed Christian Hansen Petersen, og han overtog gården.

Christian Hansen Petersen var født den 2. april 1764 og døde den 2. februar 1838. Han blev gift den 15. juli 1790 med Ellen datter af Mathias Jensen, Stenderup Bøgegård.

Samme år overtog han fæstet, øgede tilliggendet og merglede alle gårdens jorder.

Christian Petersen var i nogle år sandemand, men han skal have været stridbar og skal også have haft lovlig megen lyst til brændevin i sine senere år.

Han sad med gården under landbrugskrisen efter statsbankerotten, og da gik det tilbage med gårdens drift, mens gælden voksede.

Om Christian Petersen fortæller oldebarnet i 1941:

"Christian Petersen på Holmbogård gik med rød toplue, hjorteskins knæbukser og sølvknapet vest.

Hver juleaften læste han juleevangeliet højt for gårdens folk. En gang var der en ung tjenestepige, som under hans læsning begyndte at fnise. Da blev Christian Petersen vred, for op og smækkede hende sin røde lue i ansigtet."

Også fra Christian Petersens hånd findes efterladt nogle optegnelser. De er nedskrevet i en gammel kvitteringsbog for brandforsikring. Hans optegnelser indeholder ikke nær så meget som faderens. Først er der notitser om penge han har lånt. Så følger meddelelsen om hans bryllup, som børnenes fødsel og nogle af børnenes død samt oplysninger om byggearbejder på gården og om, at han har købt en kakkellov, hvad der på den tid, har været en større begivenhed. I 1790 har han købt det gamle bornholmerur, som endnu står på gården.

I 1825 var Christian Petersen nødt til at overlade gården til sin søn Mathias, der var 6. barn i søskendeflokken på otte.

Mathias Petersen var født den 18. august 1800 og han døde 1. april 1868. Han blev gift den 22. oktober 1825 med Christine Jessen Fenn fra Bovrup, som bragte en hårdt tiltrængt medgift. Han havde overtaget Holmbogård 3. september 1825 og tiderne bedredes efterhånden. I 1838 kunne Mathias Petersen lade gårdens nuværende stuehus bygge.

I hans tid gik Holmbogård over til selveje. Det skete i 1847. Fra hans tid forefindes endnu en nøje fortegnelse over smør og korn, som han havde solgt i 35 år - fra 1825 til 1860.

Mathias Petersen døde brat ved et ulykkestilfælde på vejen hjem fra Ullerup Marked. Han hustru var død 28. maj 1862 efter få dages sygeleje. I mange år havde hun et dårligt ben, som voldte hende mange smerter, og det blev til sidst årsagen til hendes død. Hun skal have været en meget smuk

kvinde, og tillige fremhæves hendes tålmod og godhed.

Christine og Mathias Petersen havde fire børn, først et sæt tvillinger der begge døde 6 måneder gamle. Dernæst datteren Helene og til sidst Marie.

Marie blev i 22. november 1859 gift med Andreas Clausen (1828-1905) fra Blans, og de overtog straks gårdens drift. Skødet på Holmbogård fik de i 1866.

I kontrakten, der var underskrevet 25. august 1865, var aftalt følgende aftægtsydelse:

"a) Til aftægtsbolig får han de fag i stuehuset nørre ende, som allerede er indrettet til aftægtsbolig samt loftet derover. Endvidere skal der overlades ham til kålgård et stykke jord sydvest for stuehuset, ni favne bredt og atten favne lang med de derpå stående ribs- og stikkelsbærbuske. Denne havejord skal gårdens ejer frit lade bearbejde og gøde med to læs staldgødning årligt.

b) Hvert år i slagtetiden yde aftægtsmanden 3 lispund oksekød, 3 lispund bedekød, 1 fedt svin med indmaden, hvilket må veje mindst 12 lispund renskrabet. Desuden 1,5 lispund tællelys, 4 fede gæs med fjerene, 2 skæpper salt, 1,5 tønne sunde spisekartofler. Ydermere i september hvert år 5 pund humle og 4 skæpper æbler, halv Gråstenere og halv flaske-æbler.

c) Tillige ydes ham mellem jul og kyndelmisse 5 tønner rug, 1 tønne hvede, 2 tønner byg, 2 tdr. malt, 1,5 tønne boghvedegryn, hvilket dog leveres med 3 skæpper fjerdingårligt, desuden 1 skæppe havregryn og 2 skæpper gode kogeærter.

d) Tillige skal årligt ydes ham til passende tid: 3 lispund renskættet hør eller - hvis det ønskes - istedet derfor 36 alen hørlærred, ydermere 10 pund rent uld, 2,5 favne bølgebrænde, 3 læs kvas (ikke tjørn) og 2 læs strandsand.

Brændselet skal ejeren lade save og hugge og indsætte i den nørre lades vestende.

e) Endvidere skal aftægtsmanden ydes i hver uge fra 1. maj til Mortensdag 3 pund og i vinterhalvåret 2 pund godt smør, fremdeles året igennem 4 snese æg om ugen.

f) Ydermere dagligt om sommeren fra maj til november 3 kander og om vinteren 2 kander nymalket mælk.

g) Endelig hvert halvår til 1. maj og 1. november 15 mark curant til en håndskilling.

h) Gårdens ejer skal yde aftægtsmanden frit tørring og formaling af korn, fri bagning, brygning, vaskning, bygen og blegning, fri adgang til brønden, frit stolestade i kirken, fri kørsel undtagen i såtid og høst.

I alderdoms og svagheds dage skal ydes ham den fornødne pleje og hjælp og efter hans død kristelig og sømmelig jordfæstelse.

Tiltræderne er forpligtet til at overlade gården til deres ældste søn, Mathias Clausen, for en billig tiltrædelsessum, når han er fyldt 32 år.

Alle udgifter ved kontraktens udstedelse udredes af tiltræderen."

Marie og Andreas Clausen fik tre børn:

Mathias født 29. december 1859. Døde af tuberkulose 23 år gammel.

Christine født 25. maj 1863. Død af tuberkulose 25 år gammel.

Hans Christian født 20. juli 1867, som overtog hjemmet.

Få år efter at Andreas Clausen var kommet til gården, udbrød krigen i 1864, og egnen var overfyldt af tyske soldater. På

Holmbogård fik man som på andre gårde stor indkvartering, en tid måtte familien endda tage bolig i kælderen.

Andreas Clausen ældste søn, Mathias, blev elev på Vinding Højskole. Han kom hjem som brystsvag, og det viste sig, at det bar mod døden. Han lå syg i sit barndomshjem, plejet af sine kære, men under stadigt opsyn af preussiske soldater, da han var optant. Han blev kun 23 år gammel.

Også hans eneste søster blev et offer for den snigende sygdom. Da hun i 1887 havde mistet sin forlovede, Christian Christensen i Stenderup, der døde af tyfus, gik det ned ad bakke med hendes helbred, og året efter blev også hun stedt til hvile i slægtens gravsted.

Det blev dermed det yngste barn, Hans Christian Clausen, der skulle føre gården og slægten videre.

Også Andreas Clausen øgede gårdens jord ved køb og mageskifte. Da hans søster og svoger Helene og Daniel Friis døde barnløse, arvede hustruen Marie i 1896 deres gård, Lundsgård, mod at yde 50.000 mark til Daniel Friis' slægtninge.

Lundsgård blev siden af deres søn, Hans Christian Clausen, solgt til Andreas Christensen fra Stenderup.

I Andreas Clausens sidste år svækkedes hans åndsevner, således tog han stundom sin kæp i hånden og gik ad Blans til i den tro, at han endnu boede i sit barndomshjem. Han døde den 16. februar 1905 af en hjerneblødning.

Hans hustru overlevede ham i 13 år. Marie Clausen døde under Verdenskrigen den 18. januar 1919, blidt, roligt og gudhengiven. Hendes sidste ønske var, at hun en gang måtte se sine to ældste sønnesønner, men det blev ikke opfyldt. De kom først hjem nogle måneder efter. Den ene fra fransk fangenskab, den anden fra dansk højskole.

Hans Christian Clausen blev 28. april 1893 gift med Margrethe Marie Thomsen fra Brøbøl. Hendes medgift var 6500 mark og 2 køer.

Hans Christian Clausen og hans hustru levede sammen i 47 år, og de skabte på Holmbogård et af sognets gode danske hjem.

"Fra barndommen voksede han ind i de nationale brydninger, og han fandt sin plads på den rigtige side i den generation, hvis opgave det blev at rejse sig til nyt mod efter slaget og tilkæmpe sig troen på en lykkelig fremtid for danskheden," som pastor Warncke skrev i sit eftermæle over ham i sprogforeningens almanak 1941.

Som ung var han elev på Ollerup Højskole og siden på Dalum Landbrugsskole. Han overtog Holmbogård i 1905 og drev den med stor dygtighed. Han var i bestyrelsen for mejeriet, medlem af skolekommissionen, tillidsmand for Landeværnet og Sprogforeningen. Han valgtes også til medlem af kirkekollegiet.

Hans Christian Clausen og Margrethe fik fire børn: Christine (1894-1957).

Andreas (1896-1975).

Nis (1900-1972)

Christian (1906-1985).

Under Verdenskrigen blev den ældste søn, Andreas, indkaldt i november 1915. Han var i Rendsborg til næste forår, blev så sendt til den franske front og var med i krigen til oktober, da han kom i fransk fangenskab. Her var han 2,5 år og kom hjem den 5. april 1919.

Sønnen Nis blev indkaldt som attenårig den 21. august 1918. Han kom til Slesvig, hvor han blev til revolutionen

udbrød i november. Den 7. december var han atter hjemme. Hans Christian Clausen drev gården til 1. november 1937, da hans næstældste søn, Nis Clausen overtog den. Nis Clausen havde da i nogle år drevet sin hustrus fødegård "Hørtoft" i Varnæs sogn,

Den 9. april 1940 var et hårdt slag for Hans Christian Clausen. Han havde et svagt hjerte, og han synes ikke at have kræfter til at overleve den tunge tid. Han døde 14 april 1940 - 73 år gammel.

Nis Clausen, der havde været soldat under Verdenskrigen, fik 21 år gammel mavesår og blev en svagelig mand. I ægteskabet med Anne Mette Lorentzen fik han et barn, sønnen Hans Christian Clausen.

På grund af faderens svage helbred forpagtede H. C. Clausen Holmbogård i 1953 og købte den i 1962. Han var blevet gift med Olga og deres søn, Bent, overtog Holmbogård i 1997.

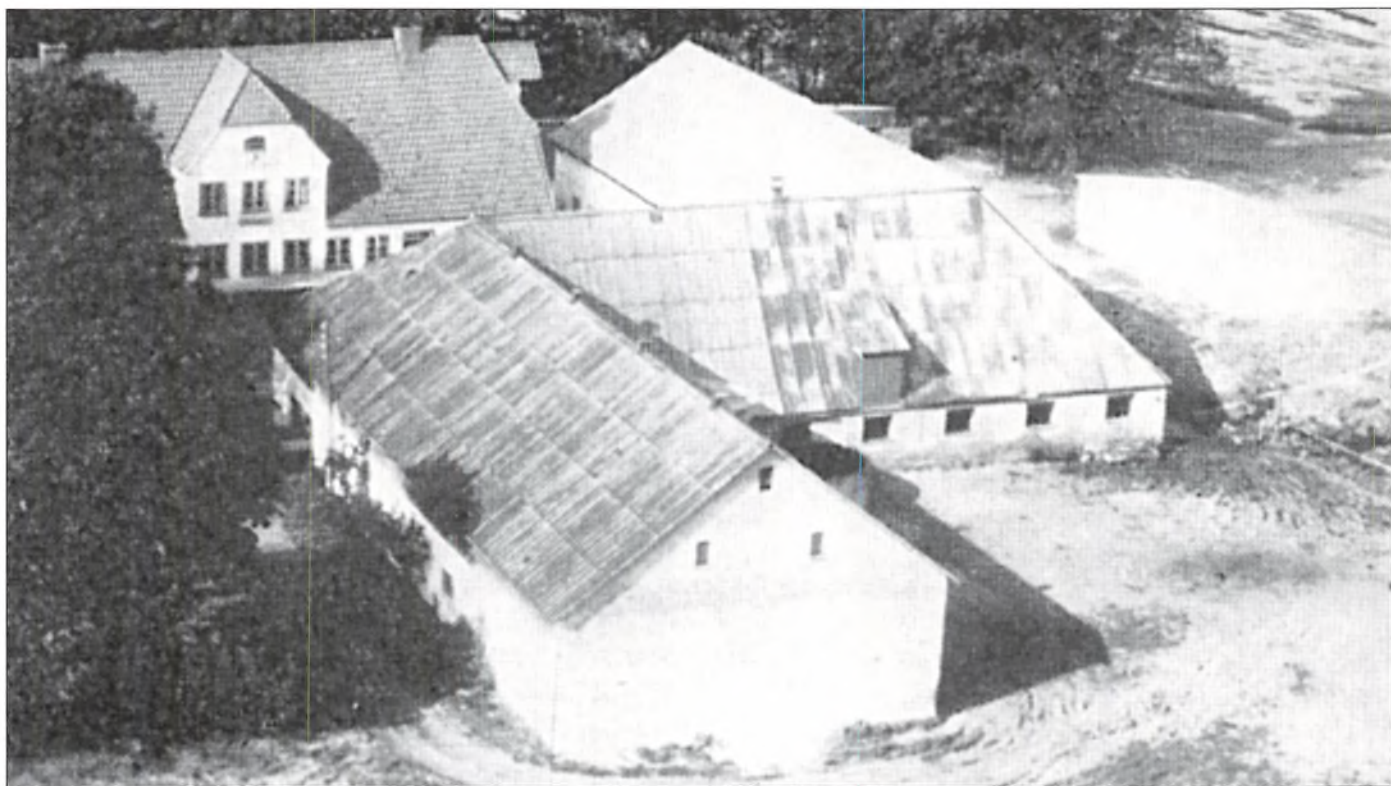
H. C. Clausen har været meget engageret i organisationsar-

bejde. Formand for planteavlssudvalget, medlem af slagteriet repræsentantskab og kvægbestyrelsen. I mange år har han været formand for Lokalhistorisk Arkiv og engagementet har også omfattet slægtsgårdsforeningen, hvor H. C. Clausen var kredsformand for Det sydlige Sønderjylland og medlem af hovedbestyrelsen i en årrække. Det var i H. C. Clausens formandstid, at slægtsgårdsforeningen afviklede sit succesfulde årsmøde i Gråsten.

I 1988 brændte de gamle udlænger til Holmbogård, og nye og mere funktionelle bygninger blev opført.

Bent Clausen, som nu ejer og beboer Holmbogård, er gift med lægesekretær Zina Bach Clausen, og de har sønnerne Thomas og Jeppe. Bent Clausen er med i bestyrelsen for Slægtsgårdsforeningen i Det sydlige Sønderjylland.

Bent Clausen har købt en naboejendom, så arealet omfatter 61 ha, og der er forpagtet 23 ha, der drives med hvede, byg og raps. Endvidere købtes 7 og 30 kg smågrise, så der årligt produceres 8.000 slagte-svin.

Holmbogård før branden i 1988.

NYT FRA KREDSENE

Vestsjællandskredsen

Efterårsudflugten den 11. september til Kalundborgegnen havde samlet 44 medlemmer. Vi samles kl. 13.00 ved "Loch Ness" - et naturområde ved Spangsbro, hvor en privatmand o. 1960 ændrede en mose til et interessant sted med et rigt fugleliv.

Derefter kører vi til Melbygård, hvor vi drak kaffe og hører om Statoilraffinaderiet. Dagen sluttede med en rundvisning på raffinaderiet, hvor vi køres rundt i bus.

Vagn Juel Jørgensen

Fynskredsen

Den 27. september besøgte 41 medlemmer Den fynske Landsby, frilandsmuseet ved Odense.

Museumsinspektør Anders Myrtue viste rundt og forklarede meget levende om de enkelte bygninger. Dette eftermiddagsbesøg sluttede med kaffe på museets restaurant "Sortebro Kro".

Mogens Andersen

Sjælland Syd

Kredsens traditionelle skoledag afholdes den 8. november på Bogø Kostskole.

Efter formiddagskaffen fortæller politimester Signe Justesen, Ringsted om sit arbejde som politimester. Der bliver rundvisning på skolen og tid til frokost. Derefter syner Mønkoret og dagen slutter med foredrag af Dansk Slægtsgårdsforenings landsformand, Carl Martin Christensen, over emnet: "Hvor går dansk landbrug hen?"

Yderligere oplysninger samt tilmelding: Marie Hansen - tlf.: 56 71 37 92

Nordsjællandskredsen

Kredsen indbyder til generalforsamling mandag den 17. november kl. 19.30 på Skævinge Kro.

Efter generalforsamling og kaffe fortæller gårdejer Svend Svendsen, Ejlstrup ved Helsingø om "Kulsvierne før og nu".

Det er et muntert foredrag der ledsages af lysbilleder.

Svend Svendsen var medstifter af Kulsvierlauget for 20 år siden, og han er laugets oldermann. *Signe Jensen*

Midtjysk Kreds

Kredsen besøgte lørdag, den 4. oktober firmaet "Dantherm" i Skive, hvor der produceres køling og air conditionering til samle- og opkøblingsbokse i forbindelse med alle former for telefoni. Det er et meget moderne firma med megen focus på fremtiden. Medarbejderplejen omfatter bl. a. et kondirum med instruktør til fri disposition.

Derefter kørte vi til Bentas Cafeteria, hvor en god og solid middag blev serveret, hvorefter medlem af Folketinget Inger Støjberg fortalte om arbejdet i Folketinget.

Inger Støjberg er valgt i Morsø-kredsen, hun er absolut ikke uden evner og en god fortæller for dansk landbrug, så hvis hun kunne få magt som hun har agt, ville det ikke være så ringe endda.

Aftenen sluttede med en livlig diskussion over kaffen og tærten.

Der deltog 36 medlemmer i mødet. *Jens Skytte*

Vejle Amtskreds

Kredsen holdt efterårsmøde med generalforsamling den 7. oktober. Formanden, Oluf Føns Knudsen, kunne i sin vel-

komst fortælle, at han kom lige fra hovedbestyrelsesmødet og der havde han fået tilslutning til at Vejle Amt står som arrangør ved årsmødet i 2006.

Aftenens foredrag blev holdt af fhv. museumsleder Søren Manøe, Ølgod, der fortalte som "Slavekrigen 1848". Mage til fortæller skal man lede længe efter.

Derefter afholdtes generalforsamlingen, der afvikledes uden større meningsudvekslinger, og mødet sluttede med et indlæg fra landsformanden om foreningen, og han sluttede med at rette en stor tak til Oluf Føns Knudsen, for hans arbejde i kredsen og hovedbestyrelsen.

Den 15. oktober afholdtes bestyrelsesmøde, hvor foreningen konstituerede sig, og her valgtes Niels Christian Jørgensen, Hedensted til nye kredsformand, da Oluf Føns Knudsen efter 18 år i bestyrelsen, heraf 8 som formand, havde ønsket at trække sig tilbage. Steffen Juhl blev ny næstformand og Inger Hartmann genvalgtes til sekretær. *Inger Hartmann*

Himmerlandskredsen

Den 15. august var kredsens medlemmer - for tredje år i træk - på Gjøll Kro for at indtage et stort kvantum stegte ål med hvad dertil hører, det var en både munter og hyggelig tur, selv om vi på grund af en sommerstorm ikke kunne sejle til Gjøll, som det var planlagt. Skibsrederen meddelte tre kvarter før af sejling fra Ålborg, at vejret var så hårdt, at der var alt for stor risiko ved, at sejle gennem havneindløbet til Gjøll havn.

Til alt held lykkedes det at skaffe en bus til transporten fra Ålborg til Gjøll.

Tirsdag den 25. november afholder kredsen sin traditionelle Jule-Bowling med efterfølgende

Spising på Års Bowling Center. P.g.a. begrænset antal (40 personer) er tilmelding nødvendig

8 dage før. *A.C. Winther Hansen*

OVERTRO

Torp Friis Møller

Torp Friis Møller, Rødekro fortæller i denne artikel om tro og overtro. Fra en gennemgang af vor kristne tros baggrund og tilblivelse til gammel folketro.

Tro er en fast overbevisning om noget som ikke kan direkte bevises, for hvis det kunne det, var det ikke længere tro, men derimod viden. Tro er på det religiøse område den omfattende betegnelse for den tillid til og afhængighed af Gud eller guder, som betinger enhver form for religiøs erkendelse og erfaring.

Derfor kan dens gyldighed hverken godtgøres eller bestrides ud fra fornuftsargumenter. Hvad den kristne tro angår, svarer den nøje til det gudsbegreb og den gudskyndelse, der er skildret og bevidnet i det Gamle Testamente, der i de kristne begreber er sammenføjet med det Nye Testamente til vor fælles bibel.

Det er troen på en nådig og barmhjertig gud, der er som en fader for alle sine børn, samt hans søn Jesus af Nazareth med hans liv, død og opstandelse og hans ord samt Helligånden, hvis værk kirken er.

Helt fra urtiden har mennesker beskæftiget sig med det overnaturlige samt gjort sig begreber om et liv efter døden. Man har gennem århundreder tilbudt et utal af guder og ofret både dyr og mennesker til dem for at tækkes dem og formildne deres vrede. Mange steder rundt i verden har man bygget kolossale templer og andre store bygningsværker til ære for deres guder, men her i de nordlige egne havde man den tro, at menneskelige bygninger ikke kunne rumme det guddommelige.

Rundt om i verden findes stadig et utal af religioner, men det store antal af verdens befolkning er dog i dag samlet i nogle få religioner, og her skal nævnes nogle få af de største. Kristendommen med de to hovedformer katolikker og protestanter, muhammedaner (muslimer), hinduer og buddhister. Østens religioner tror på reinkarnation, som betyder genfødselse, hvor slutmålet for disse er Nirvana med forløsningen fra begær, lidelse og genfødsler, og i hinduismen betyder sjælens forening med Brahman.

Muhammed startede sin religion i 600 tallet, og ligesom jøderne og de kristne tror man kun på en gud, som kaldes Allah. Muhammed var hans profet, og man anerkender Kristus som en stor profet, men ikke som guds søn, og deres bibel kaldes for Koranen.

Da Jesu apostle oprettede kristendommen efter Jesu korsfæstelse og himmelfart, opstod der en voldsom kristenforfølgelse. I begyndelsen særlig i Jerusalem blandt jøder, hvor præsteskabet anklagede de kristne for kætteri, og senere Rom, hvortil mange kristne var flygtet. Men da Konstantin den store var blevet kejser i år 306, indførte han i år 313 religionsfrihed i romerriget, og ved det store kirkemøde i år 325 i Nikæa i Bithynien i det nuværende Tyrkiet, blev på hans foranledning vedtaget, hvilke evangelier der fremover skulle kanoniseres (være rettesnor). Desuden blev den nikæanske trosbekendelse vedtaget og kirkens organisatoriske forhold fastlagt.

Ved andre store kirkemøder blev andre tilføjelser vedtaget.

De første kirker kaldtes katolske, og selve navnet betyder egentlig blot almindelig, men udviklingen inden for denne kirke medførte, at Martin Luther omkring 1520 indførte protestantismen. Også i England brød man i 1533 med katolicismen og indførte den anglikanske kirke, hvis lære hviler på de tre økumenske (fælleskirkelige) symboler samt de 39 artikler fra 1563.

Her i Danmark har vi nu været kristne i knap 1000 år, og har i de sidste 467 år bekendt os til den lutherske evangeliske kirke. Den første danske bibel kaldet Christian den Tredjes bibel er skrevet på grundlag af græske oversættelser (septuaginta) og fremkom i 1550. I de katolske kirker anvendes den latinske oversættelse (vulgata).

Langt den overvejende del af den danske befolkning er tilsluttet den danske folkekirke, og de fleste bliver vel endnu viet i kirken og får deres børn døbt. Som førnævnt er der forskellige opfattelser af, hvad der sker når et menneske dør, og det er næppe sandsynligt, at det nogen sinde bliver fuldt klarlagt. Her skal blot nævnes nogle eksempler på folks mening om dette forhold. Til menneskets vandring gennem livet har de mere dybtgående nogle enkle bærende grundbegreber: Hvad er et menneske? Hvor kommer vi fra? Hvad skal vi her, og hvor går vi hen? I tusinder af år har folk i alle lande troet på et liv eller en eller anden form for tilværelse efter døden, og vor bibel er faktisk en eneste stor profeti om himmeriges rige. Her nævnes bare frit fra et skriftsted: "Hvad gavner det dig, om du vandt den hele jord, når du tog skade på din sjæl."

Alle troende kristne tror derfor fuldt og fast på et liv efter døden, men hvad der sker ved dødens indtrædelse står der faktisk intet om nogen steder, og her hører enigheden op.

er findes ateister (gudsformægttere), som er af den mening, at ved dødens indtrædelse er alt slut. Andre har den tro, at når man dør, sover man indtil dommedag, hvor alle døde opstår og kaldes til doms. Atter andre mener, at sjælen ved døden forlader legemet og indtræder i en ånde verden og forbliver her indtil dommedag.

Bibelen

Bibelen er grundlaget for den kristne tro, og den er samlet af en lang række nedskrevne skrifter, som så vidt vides er skrevet af omkring 40 personer.

Det gamle Testamente er blandt andet det jødiske folks slægts-historie og indeholder desuden store partier af kultiske, sociale og moralske love samt også en poetisk og profetisk række. Ved nærmere studium kan ses, at meget af det første næsten er fælles med de andre af østens religioner. Det var oprindeligt skrevet på hebraisk og dele på aramaisk på skriftruller kaldet Toraen. Disse blev jævnlige afskrevet, hvorefter de gamle blev tilintetgjort før de blev ulæselige, så der ikke opstod fejl. Det nye Testamente blev skrevet på græsk, som den gang var antikkens hovedsprog, og ligeledes blev det gamle Testamente også oversat til græsk. Denne oversættelse kaldes septuaginta, og det var de græske skrifter, som Luther oversatte til tysk. Kong Christi-

an den tredje, som indførte reformationen i Danmark, lod så Christiern Pedersen igen oversætte den tyske bibel til dansk, og denne bibel blev kaldt Christian den Tredjes bibel.

Ud over det græske blev bibelen også oversat til andre sprog blandt andet til latin, og denne oversættelse kaldes vulgata og benyttes af den katolske kirke. Den blev skabt af kirkefaderen Hieronymus (340 – 420).

Kristus selv har ikke efterladt sig noget skriftligt, og da hans apostle kun var jævne mennesker, har de næppe været i stand til at skrive. Man kender ikke engang nøjagtigt, hverken året Jesus blev født, eller det år han blev korsfæstet. Derimod ved man nu, at han i hvert fald er født før 0, idet man ved, at kong Herodes den Store døde 4 år før 0, og meget tyder på, at han muligvis er født 7 år før 0, idet der dette år stod to planeter så nær ved hinanden, at de så ud som en stor stjerne.

Desuden nævner bibelen intet om den tid fra, da han nævnes som 12 årig i templet, og indtil han som ca. 30 årig begynder sin virksomhed. Hvad vi ved om hans liv og gerning er derfor baseret på mundtlig overlevering fra generation til generation, og det nye Testamente er skrevet fra sidst i det første til et stykke hen i det andet århundrede.

Efterhånden forelå der omkring 50 evangelier eller skrifter med beretninger om Kristus og hans virke foruden andre historiske og hellige optegnelser. På grund af deres forskelligheder og divergerende synspunkter, hvoraf mange kaldtes for kætterske, forårsagede de en mængde stridigheder mellem datidens åndelige ledere.

På kejser Konstantins befaling samledes derfor 2048 biskopper i Nikæa for at de skulle udvælge de skrifter, der efter deres bedømmelse virkelig var et udtryk for "Guds ord" og kanoniseres (være rettesnor).

De kom alle med forudfattede meninger og højrøstede erklæring-er, og argumenteringen blev efterhånden så voldsom, at Konstantin til sidst måtte skære igennem, og han fratog de 1730 stemmeretten ved afstemningen om hvilke bøger, der skulle anses for at være "Guds ord".

Der var således kun 318 tilbage, og de var i det store og hele enige med kejser Konstantin, hvis mening de i forvejen kendte.

Herom berettes: Efter at forsamlingen havde anbragt de bøger, den skulle tage stilling til, i tilfældig orden under forhandlingsbordet i kirken, bønfuldt man Herren om, at de skrifter, som virkelig indeholdt Guds ord, måtte finde vej op på bordet, mens de falske skrifter forblev under bordet. Og det fortælles, at det derpå skete.

De kasserede skrifter skulle brændes, og for skrifter af Arius var der endda dødsstraf, hvis man fandt nogle af ham. For almindelige fornuftige mennesker lyder denne udvælgelse helt absurd, og mon der ikke er gået skrifter tabt, som skulle have været bevaret. Man må derfor håbe og tro på, at Guds ånde hviler over vor Bibel. De 4 evangelier af Mathæus, Markus, Lukas og Johannes blev udtaget, mens skrifter som Jacobs og Judas breve samt Johannes Åbenbaring blev forkastet. Men ved et kirkemøde i 633 i Toledo i Spanien blev de dog godtaget, og senere blev bibelen yderligere udvidet.

I Apostlenes Gerninger omtales apostlen Paulus, og efter sine guddommelige visioner var det ham, der indførte hedningekristendommen og blev kristendommens første store missionær, hvis tanker den dag i dag er af afgørende betydning for kirken, og det var ham, der gav Jesu religion den form, hvori den kunne udbredes over hele verden. Hvad angår kirker var disse ukendte i oldtiden, og man ved vist nok ikke, hvornår de første blev bygget.

Andre religiøse skrifter kaldte man Apokryfer, de fleste stam-

mer fra tiden mellem de to testamenter. Om dem skrev Luther at de var sund og god læsning, men ikke bibel. Nogle af disse var med i de første bibler, men er senere lige så stille gledet ud.

Andre trossamfund

En sønderjysk præst udtalte engang, at når han stod på sin prædikestol og så ud over sin menighed, var der en vis lighed mellem alle tilhørere, men alligevel var der en lille forskel mellem dem alle, og ligeledes var der trods samme grundtro også en lille forskel på de forskellige menneskers tro.

Derfor opstod der gennem årene efterhånden et antal af forskellige små trossamfund verden over.

Her nævnes nogle forskellige trossamfund inden for den protestantiske tro, som har tilhængere i Danmark, og hvor alle har biblen som hovedgrundlag for deres tro. Antal af tilhængere i Danmark er fra 1970.

Baptister. Inden for denne kirke afvises barnedåb, idet man mener, at dåben skal ske på en personlig bekendelse. Opstod i 1630 og kom til Danmark i 1839. Har ca. 7000 tilhængere her. Adventister opstod i U.S.A. i 1833 og i Danmark i 1877. De forkynder særlig Jusu snarlige genkomst. Ca. 4.000.

Syvendedagsadventister helligholder lørdagen (Sabbatten) i stedet for søndagen.

Mormoner har centrum i staten Utah i U.S.A. Opstod i 1830 og tillod i begyndelsen flerkoneri, som dog blev officielt forbudt i 1890. Troen er baseret på en fortsat åbenbaring gennem profetier samt en forudtilværelse samt et liv efter døden, hvoraf tilværelsen afhænger af jordelivet (jordelivet er en gave). De afviser også barnedåb og forlanger afholdenhed fra tobak, spiritus, kaffe og te. Ca. 5.000.

Metodister. Deres trossamfund oprettedes i 1730 i England, og hovedbegrebet i deres forkyndelse er nåde og forsagelse med fromhed og omvendelsespraksis og har tillige et praktisk og socialt sigte.

Ca. 5.000 medlemmer.

Apostolske kirke oprettedes i 1916 og i Danmark i 1923. Kirken har åndsdaab og kirken har 5 embeder, apostle, profeter, evangelister, hyrder og lærere. Dåbslæren er det samme som hos baptister.

Pinsebevægelsen opstod i begyndelsen af 1900 tallet, og her er det centrale åndsdaaben. Bevægelsen hylder voksendåben, som sker ved neddykning, og man går ind for håndspålggelse og bøn selv ved alvorlige sygdomme.

Jehovas Vidner er et internationalt religiøst samfund som opstod i slutningen af 1800 tallet og blev startet af købmand C. T. Russell i U. S. A. (1852 – 1916). Bevægelsen var påvirket af adventismens forventning om Kristi nære genkomst, og navnet blev vedtaget i 1931 på et konvent i Oslo. Der uddeles to skrifter, hvoraf Vagttårner fremstilles i 6,5 mill. eksemplarer på 74 sprog, og Vågn Op på omtrent samme oplag på 26 sprog. Navnet Jehova er en omskrivning af Jahve, som i det gamle Testamente var navnet på Israels Gud. Man tror på Jesu usynlige genkomst, og ved et sidste slag ved Harmageddon i Israel skal han gribe ind og knuse alle sine modstandere og derefter oprette et nyt gudsrige her på jorden. Derfor kaldes bevægelsen også "Ny Verden". Man er bl. a. modstander af militær og dermed militærnægttere samt modstander af blodoverføring og nogle er modstander af kirurgisk behandling. Gudstjenester med faste ritualer og liturgi forekommer dårligt nok, men i stedet holder man sammenkomster med foredrag, oplæsning og udlægninger af biblen.

Overtro

Til trods for kristendom og nutidens folkelige oplysning samt tekniske og økonomisk fremgang er der stadig i visse dele af befolkningen en lille rest tilbage af hedenskabens overtro. I det stille overleveres den fra slægt til slægt, og efter min formening er den stærkest udbredt blandt kvinder.

Før kristendommen tilbød befolkningen en lang række forskellige guder, som man ofrede til for at formilde dem, idet man frygtede for deres vrede. Derfor var der mange gerninger og ting man ikke måtte foretage for ikke at genvække deres vrede og dermed påføre sig selv og familien såvel død som anden modgang og ubehageligheder.

Da kristendommen langt om længe nåede Danmark fik man at vide, at man ikke måtte have andre guder, og at man skulle frygte og elske Gud og stole på ham. Hvis folk holdt det, ville han elske dem, og modsat de gamle vrede guder fik man nu en kærlighedens gud. Selv om kongen og hans følge modtog den nye tro, har det sikkert været mange år, før den almindelige befolkning i fuld udstrækning har modtaget den, og som nævnt ikke turde forlade mange af de gøremål man tidligere ikke burde udføre.

I vore gamle folkesagn kan der læses om folks tro på de underjordiske såsom nisser, hekse og trolde m.m. Det er dog noget, som folk har lagt bag sig, og personlig kender jeg kun til en enkelt, der stadig troede på noget af det. Endnu som dreng fortalte de gamle meget om forbrand, natlige ligtog, de havde mødt, samt spøgelse eller gengangere og meget andet, lige som folk i dag taler om himmelfænomener og flyvende tallerkner. Da det elektriske lys blev almindelig, forsvandt det meste af alt dette, men mærkeligt nok bliver der ofte en ganske lille rest tilbage af noget uforklarligt, som ikke helt kan afvises, selv om videnskaben gør sit bedste, men herom senere.

Her skal blot nævnes nogle enkelte ting fra dagliglivet, som nogle mener ikke bør udføres især på visse tidspunkter. Nogle tør ikke begynde på et nyt arbejde eller nye ting på en mandag, fordi det skulle betyde uheld. Min mor forbød at hænge vaskestøj til tørring på helligdage, og især til højtiderne, jul, påske og pinse, idet det kunne betyde dødsfald i familien inden året var omme.

En gang jeg ved en fødselsdag forærede en dame en hvid alpeviol, blev jeg spurgt, om jeg havde noget imod, at hun byttede den, for hun var bange for, at den spæde død. Ligeledes mener nogle, at et færdigdækket festbord ikke må stå natten over, og derfor slog man gerne et hjørne af dugen op, for at markere, at det ikke var helt færdigt. Når nogle var ude på en køretur og der løb en sort kat over vejen, vendte man om og kørte hjem eller en anden vej, og der skulle endda være forskel på, fra hvad side den løb. Et ligtog måtte ikke gerne gå i stå, og man måtte aldrig fjerne blomster fra et gravsted og tage med hjem samt meget andet. En almindelig foreteelse er, at der ikke må sidde 13 ved et bord, og sker det sætter man en dukke på bordet for at markere, at der nu dog er 14. Mange, som ellers er ligeglade for problemet, gør det dog alligevel, fordi der blandt gæsterne kunne være nogen, der følte sig ilde tilpas. Ligeledes tager de fleste hoteller også hensyn til det. Da jeg gennem årene som organisationsdeltager har overnattet på mange hoteller næsten hele Europa over, har jeg som en ekstra sport undersøgt om hotellerne havde 13 taller på deres værelser, og har derved konstateret at det sjældent forekommer, og det gælder på samtlige etager som for eks. 113 – 213 o. s. v. Ligeledes skal der være hoteller, som også skyder 13. etage over. Selv har jeg dog en enkelt gang haft værelse nr. 13 i Sverige.

Modsat er der dog adskillige mennesker, der netop anser 13 tallet som et lykketal.

Her kan man så spørge, hvorfor så mange mennesker anser 13 tallet for et ulykkestal. De fleste henviser til den hellige nadver, hvor Jesus sammen med sine 12 apostle var 13 ved nadverbordet, og Jesus blev korsfæstet, og Judas hængte sig.

En anden forklaring giver præsten Niels Helvad, der omkring 1600 var præst i Hellevad. Han mente ikke, at det havde noget med kristendom at gøre, for i så fald vilde biblen have advaret her imod. Derimod påstod han, at årsagen var datidens mange heksebrændinger, for i den tids overtro hed det sig, at heksene en gang om året fløj til Bloksbjerg (Brocken i Harzen), hvor de holdt sabbat med Satan. Og på Valborg nat dansede heksene ringdans rundt om et bål, hvor de for at holde sig passende langt fra varmen netop skulle være 13.

et var derfor man ikke turde være 13 ved bordet, for hvis nogen så det, kunne de risikere at blive kaldt for en heksekult og dermed blive anklaget og brændt som hekse eller troldkarle.

Mellem himmel og jord

At der findes noget mellem himmel og jord, som vi ikke forstår og trods den moderne videnskab og tekniske udvikling ikke kan forklare, har de fleste vist svært ved at afvise helt. Noget andet er, at der i tidernes løb har forekommet uendelig meget fup og svindel samt tjent bunker af penge på folks godtroenhed. Uden at tage et personligt standpunkt skal her nævnes nogle af de forekommende fænomener.

Ordet okkultisme betyder fænomener, der ikke kan forklares ud fra de kendte naturlove og derfor må henføres til mystiske såkaldte overnaturlige kræfter.

Telepati er tankeoverføring, hvor tanker og følelser kan overføres fra en person til en anden uden sansernes hjælp. Her kan nævnes, at for eks. en mor eller hustru kunne mærke, når en mand eller søn var i nød på havet, eller måske faldt eller blev hårdt såret i krig, så man kendte det nøjagtige tidspunkt.

Clairvoyance betyder synskhed, hvor en person mener at have en påstået evne til at se ikke nærværende ting eller se ind i fremtiden. Det er efterhånden ikke ualmindelig, at politiet forsøger sig med en sådan person til opklaring af et mord eller anden forbrydelse.

Spiritisme er troen på, at det er muligt at komme i forbindelse med de afdødes ånder, overbringe budskaber fra dem og ved deres hjælp fremkalde fænomener, som ikke kan forklares ved de kendte naturlove. Man har en tro på, at menneskenes ånder efter døden fortsætter livet i højere planer, hvor de stadig udvikles og forædles, og hvorfra de følger og søger at hjælpe de efterlevende, ligesom de eventuelt inkarneres til nyt jordeliv. Allerede Moses forbød at påkalde ånder, og Jesus advarede også herimod, for alle ånder er næppe lige gode.

Telekinese er et spiritistisk fænomen, hvor genstande udfører mere eller mindre uforklarlige bevægelser, som efter spiritistisk opfattelse er en psykisk kraft, der udgår fra et medie og kan dirigeres og koncentrerer således, at der sker en påvirkning af den pågældende genstand.

Mere almindelig kendt er det seancefænomen, hvor et bord afgiver bankelyde, der kan tydes som meddelelser fra åndevederen, som for eks. fra afdøde. Bordet kan også under seancen løfte sig helt fra gulvet og svæve rundt i rummet.

Deja vu kaldes noget man mener tidligere i livet at have oplevet eller set, selv om man ved, at det ikke kan være tilfældet. Noget sådant er ikke ualmindeligt, og jeg har selv været udsat for det.

Astrologi er stjernelære, hvor man mener ud fra stjernernes stil-

ling at kunne forudsige fremtidige begivenheder og især menneskers skæbne. For eks. Hitler havde sin private astrolog og lod sine handlinger lede ud af stjernernes forudsigelser.

Astrologien er uhyre gammel, og man lagde i hvert horoskoper allerede i oldtidens Babylon.

Hypnose er en unormal bevidsthedstilstand fremkaldt ved psykisk påvirkning hos en person (medie), hvis vilje sættes ud af funktion, og hvis bevidsthed helt samler sig om de påvirkninger, som han modtager af hypnotisøren. Tilstanden er ofte søvn-lignende, men mediet adlyder dog hypnotisørens kommandoer, den hypnotiserede kan også være vågen og aktiv, men opfatter kun omgivelserne sådan, som suggestionen indebærer det. Offentlig optræden af hypnotisører er i dag forbudt, men i mine unge år har jeg to gange overværet en sådan forestilling. Den ene gang bad hypnotisøren forsamlingen om at flette fingrene og holde dem om bag nakken. Derefter talte han et stykke tid til forsamlingen og bad dem nu tage hænderne ned, men nu var der en 5 – 6 personer, som ikke magtede det, og de blev nu kaldt op på scenen, hvorefter han lod dem foretage en masse tosserier til stor morskab for de øvrige. Blandt dem var en af mine venner, og bagefter anede han ikke spor om, hvad han havde foretaget sig. En anden gang meldte jeg mig selv sammen med nogle få andre, og da hypnotisøren forsøgte sig hos mig, havde jeg besluttet mig for at stritte imod, og så kunne han dog ikke hypnotisere mig, men flere af de andre fik han i sin magt.

Ekstase er at være ude af sig selv ved for eks. forrykthed, begejstring, henrykkelsestilstand, hysterisk tilstand m.m. I religiøs henseende betegnelse for den inderste sjælelig forening med Gud, idet længslen efter Gud bevirker, at sjælen føles at være rykket bort fra legemet og for en stund oplever Guds nærværelse som et højdepunkt.

Vandvisning

Vandvisning med en pilekvist regnes i dag for en middelalderlig foretælse. For 100 år siden var dybere vandboringer endnu ikke almindelige, og hvis der skulle bygges et nyt hus, skulle der graves en brønd. Derfor skulle man først finde ud af, om det var muligt på en rimelig måde at få vand på stedet. Derfor tilkaldtes en vandviser, som med sin pilekvist kunde påvise muligheden herfor.

At vise vand var kun et fåtal beskåret, og en gang for mange år siden tilkaldte min far en ældre mand i Hjordkær. Vi havde den gang et mindre kuperet græsareal, hvor vandingsmulighederne var meget dårlige. Med sin pilekvist begyndte han i den laveste del af arealet, og et sted fandt han et kraftigt udsving. Her blev sat et mærke, hvorefter han gik et stykke tilbage, og der hvor han kunne begynde at mærke noget, satte han et andet mærke, hvorefter han skridtede afstanden af. Og lige så mange skridt der var imellem dem, lige så mange meter var der ned til vandåren, og da han mente det drejede sig om 17 – 18 meter, havde det ingen interesse. Men da han forsøgte sig på det højeste punkt, erklærede han, at der kun var få meter ned til en vandåre, hvad der viste sig at holde stik.

En del år senere skulle jeg have nedlagt nogle supplerende drænledninger og tilkaldte derfor en mand fra Hedeselskabet. Nu kneb det med at finde ud af, hvor de gamle drænledninger lå, men det klarede han. Idet han i sin bil hentede et stykke kobbertråd, hvoraf han dannede en halvmåne og tog fat om begge ender. Nu gik han frem over marken, og hver gang tråden viste udsving satte han en pind, og ganske rigtig fandt vi her ved nedgravning ledningerne. Selvfølgelig skulle jeg da også forsøge mig, og også jeg kunne få udsving, men de var svage og usikre.

Torp Friis Møller

Museumsgården på Møn

Hans Hansens gård i Keldbylille - Museumsgården på Møn - er fortællingen om mønsk bondekultur.

Gården blev flyttet ud fra landsbyen i 1800. Den var en del af 3. hovedgård under Møns krongods. Ved krongodsets salg i 1769 blev 3. hovedgård med bøndergods købt af hovedgårdens bønder.

Da udskiftningen af Keldbylilles jorder gennemførtes o. 1800, hed ejeres af den senere museumsgård Poul Bendtsen. Han havde giftet sig med Maren Larsdatter, der sad som enke på gården. Efter hendes død i 1817 giftede Poul Bendtsen sig igen, men døde to år efter. Enken giftede sig så med Hans Hansen, og det blev to af hans sønner, der arvede gården i 1852.

De to brødre var ugifte, og i 1913 blev gården overtaget af nevøen Hans Hansen, som værnede om de gamle hjem.

Hans Hansen døde i 1964. Han havde aldrig været gift og havde ingen arvinger, så gården var testamenteret til Nationalmuseet. Stuehuset bar præg af, at der ikke havde været nogen kone på gården gennem godt 100 år. Tilmed havde Hans Hansen boet i nogle rum, der var indrettet i stuehusets

Museet afholdt høstdag den 16. august, og her kunne man også se en Fordson Major fra Sjællands Veterantraktorklub pløje med en tofuret, bugseret plov. Både traktor og plov var fra 1948. I baggrunden ses museumsgårdens nye hal.

østende, men som ikke var en del af den oprindelige bolig, hvorved de gamle stuer, køkken og bryggers næsten stod berørte.

At Hans Hansen - som landmand - var moderne er en helt anden sag, men han værnede om den gamle gård.

I 1990 solgte Nationalmuseet Museumsgården til Møn Kommune. Kommunen traf aftale med Møns Museum om driften af Museumsgården.

Efterhånden samledes en gruppe frivillige, der støttede arbejdet med Museumsgården, og i 2002 oprettedes frivilligruppen "Liv på Museumsgården".

En af gruppens medlemmer, frk. Ettie Henriques - tidligere ejer af Landsledgård, skænkede 1,2 million kroner til en stor hal, hvor både museumsgårdens maskiner og redskaber kunne udstilles, og Møns Museum kunne udstille nogle af sine ting.

Giveren af den nye museumshal, frk. Ettie Henriques, foran laden. På skiltet står: "Denne bygning er skænket af Ettie Henriques. Juni 2003."

I denne sommer stod hallen færdig. En moderne stålkonstruktion med vægge af træ, da det passede bedst til den gamle gårds bygninger.

Dette private initiativ fortjener megen ære, for havde frk. Henriques ikke vist handlekraft, var der intet sket, og muse-

Museumshallen, som frk. Ettie Henriques skænkede til Møns Museum, er tilpasset området ved den gamle gård. Dette private initiativ fortjener megen anerkendelse.

erne på Møn, havde ikke haft mulighed for at udvikle sig. Frk. Henriques havde for en halv snes år siden overvejet at skænke en hal til Møns Museum, men først sidste år fandt hun det realistisk.

Resultatet er blev særdeles vellykket. Det bliver interessant at følge indretningen af den 360 m² store hal.

OGN

Stuehuset til Hans Hansens gård er opført år 1800, efter udflytning fra Keldbylille.

02870 KHC 8427 001
FREDERIKSBERG
KOMMUNEBIBLIOTEK
SOLBJERGVEJ 25
2000 FREDERIKSBERG 2000 0601/53 1

Returadresse: Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv

Nationaliteten

Dansk Slægtsgårdsforening har gennem flere år haft rejser til "gammelt dansk land", som Island, Færøerne, Shetlandsøerne, Gotland og Norge.

Disse rejsemål kan dog ikke siges at være danske, men de har været en del af den danske historie.

Historieprofessor Uffe Østergaard hævdede for nogle år siden, at dansk historieskrivning siden midten af 1800-tallet har været præget af "en national perspektivforvridding af fortiden". De Danmarkshistorier, der er skrevet siden da, har næsten alle bygget på identiteter, som var skabt i 1800-tallets nationalstat, og projiceret dem tilbage gennem enevælden, renæssancen, middelalderen og vikingetiden.

I historieskrivningen lod man de moderne grænser afgøre, hvilke områders historie, der skulle skrives under overskriften "Danmark". Samtidig blev historiefaget så fra midten af forrige århundrede spændt for en vogn med bestemte politiske mål:

Faget skulle producere national propaganda i konfrontationen med nabostaterne, og levere den nationale indoktrinering af den skolepligtige befolkning, kort sagt nationalisering af først bønderne og siden industriarbejderne.

Det er rigtigt, at det i Danmarkshistorierne er Sjælland, Fyn, Nørrejylland og halvdelen af Slesvig, altså de landdele der blev til "Danmark", der er den egentlige ramme. Områderne Skåne, Halland, Blekinge, Norge osv opfattes som underordnede og perifere.

Det er på sin vis et sympatisk og antirevanchistisk valg, som Uffe Østergaard skriver, men at det netop var Sjælland, Fyn, Nørrejylland osv. der skulle blive til "Danmark", var ikke til at forudse i middelalderens eller enevældens optik.

Forholdet mellem Danmark og Norge under personalunionen, der opløstes i 1814, er særlig interessant efter foreningens tur til Norge i september.

Norge var kongens arvekongedømme mens Danmark - indtil til Enevældens indførelse i 1660 - var valgkongedømme. Kulturpåvirkningen var gensidig og økonomien med. Danmark havde korn og andre fødevarer at levere til Norge, mens Norge havde jern og træ.

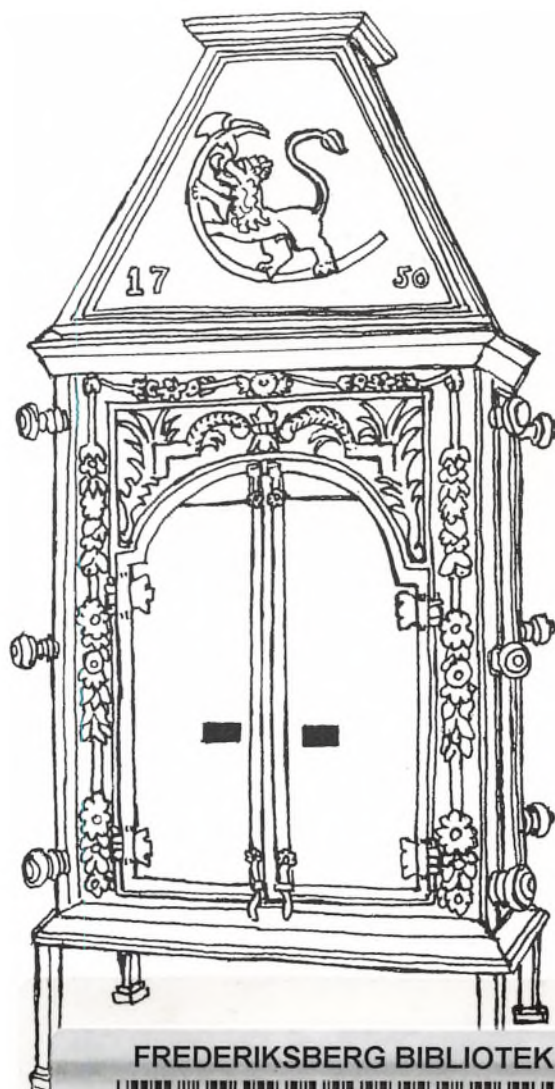
Derfor blev det en økonomisk katastrofe for Norges jernværker, da Norge blev overladt til Sverige.

Sverige havde selv jern og det danske marked var ikke længere et privilegeret område for norske støbejernsovne m.v.

Danskerne kunne efter 1814 med fordel købe jernvarer i Tyskland. Samtidig med var støbejernsproduktion blevet forenklet og forbedret. O. 1800 blev det muligt at bruge kul og koks i smelteprocessen, og afhængigheden af træ blev minimeret.

Tilbage i personalunionen Danmark-Norge, så var der et betydeligt kulturelt fællesskab. Mange af de motiver, som blev brugt på norske jernovnes plader blev tegnet og tildannet i Danmark. Så kulturpåvirkningen var begge veje.

OGN

FREDERIKSBERG BIBLIOTEK

3748298877

Norsk støbejerns fælles